

СТАНОВИЩЕ

От проф. Петкана Ангелова Христова, дм Член на Научно жури - решение на АС на МУ – Плевен, Протокол № 3/03.07.2017 год. и Заповед на Ректора № 1312/04.07.2017 год.

За дисертационния труд на д-р Пенка Стефанова Костадинова, на тема „СЪСТОЯНИЕ, ТЕНДЕНЦИИ И РЕЗУЛТАТИ НА ПРОГРАМАТА НА НЗОК ЗА ПРОФИЛАКТИКА НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ЗДРАВНО-ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА НАД 18 Г., ОСЪЩЕСТВЯВАНА ОТ ОБЩОПРАКТИКУВАЩИТЕ ЛЕКАРИ” за присъждане на научната степен „доктор”

Представеният дисертационен труд съдържа 194 стандартни страници (и 21 стр. – приложения) и е богато онагледен с 26 таблици, 73 фигури и 9 приложения. Използвани са 237 литературни източници, от които 106 на кирилица и 131 на латиница.

1. Оценка на актуалността на темата

Актуалността и значимостта на разработения дисертационен труд е безспорна. От една страна, за да се намали негативното влияние на демографските промени върху здравната система у нас, трябва да се инвестира в качествени здравни услуги и здравни технологии за ранна диагностика и лечение на заболяванията, а от друга страна, ранното откриване на рисковите фактори, признаци или симптоми на явно заболяване чрез профилактични прегледи, води до намаляване на тежестта и последиците от тях. У нас след проведените реформи в здравеопазването общопрактикуващите лекари (ОПЛ) са ключова фигура за оказване на първична извънболнична медицинска помощ (ПИМП) и задължително провеждане на профилактичните прегледи на здравноосигурените лица над 18 г. – особено за идентифициране на лицата с повишен риск за развитие на определени социално-значими заболявания. Значимостта на проблема за профилактиката на възрастните като механизъм за подобряване здравния статус на населението и намаляване на разходите в здравеопазването се подсилва и от липсата на комплексно проучване на резултатите от провежданите профилактични прегледи на ЗЗОЛ от ОПЛ - относно обхвата на населението, ресурсната обеспеченост, мнението, отношението и мотивацията на ЗЗОЛ и ОПЛ за провеждане на профилактиката и ефекта от въведената програма по отношение консумацията на здравни услуги от лицата с редовни профилактични прегледи и без профилактика.

2. Оценка на целта, задачите, материала и методологията.

Целта и задачите са формулирани и разработени на високо научно ниво, адекватно и в логическа последователност.

Проведено е комплексно проучване за обхвата на ЗЗОЛ над 18 год. с профилактични прегледи, извършвани от ОПЛ, за страната и област Плевен. Обхванат е период от 8 години – от 2006 г. до 2013 т. вкл., като за ЗЗОЛ от Плевенска област е проучена честотата на провежданата профилактика за посочения период и консумацията на доболнична и болнична медицинска помощ, според извършваната профилактика. Проучено е мнението, информираността, и удовлетвореността на ОПЛ и ЗЗОЛ над 18 год. от проведените профилактични прегледи. Информацията от информационната система на НЗОК е изискана по реда на Закона за достъп до обществена информация и Правилата за достъп до обществена информация на ЦУ на НЗОК. За проучване мнението на лекарите и пациентите по отношение информираността и удовлетвореността им за провежданите годишни профилактични прегледи на ЗЗОЛ над 18 год. от ОПЛ, са проведени две срезови социологически проучвания. Предвид разнообразието на задачите и специфичните характеристики на целевите групи, за събиране на емпиричния материал са използвани различни социологически и статистически методи според тяхната целесъобразност. Методологията и подходите в дисертационния труд гарантират достоверност и надеждност на резултатите.

3. Оценка на резултатите и изводите.

Резултатите от проучването са богато онагледени, сравнени със съобщенията в научната литература и обсъдени в логическа последователност съобразно с поставената цел и задачите. Направен е задълбочен критичен анализ на нормативната уредба, регламентираща профилактичните прегледи на ЗЗОЛ над 18 г. Подчертава се, че честата промяна на нормативната уредба и неприлагане на санкции при неизпълнение на задължения от страна на ЗЗОЛ е предпоставка от една страна за недостатъчна информираност и мотивация на населението, а от друга водят до затруднения при изпълнение на задълженията от страна на ОПЛ. Също така постоянните промени в дейностите, които включват профилактичните прегледи, води до затруднения и по отношение проследяване на дългосрочни ефекти на профилактиката. Установено е, че ресурсната обезпеченост за пълно изпълнение на Програмата за профилактика на лицата над 18-годишна възраст е недостатъчна. Наблюдава се недостиг на ОПЛ (0.63 на 1000 души население), недостатъчно време на ОПЛ за пълен обхват на подлежащите, недостатъчно финансови средства за осъществяване на Програмата (под 50%). Тревожен е фактът, че ОПЛ не са мотивирани да изпълняват Програмата за профилактика - 53% от анкетирания не поддържат регистър на пациенти в рискови групи. Наблюдава се относително нисък обхват на ЗЗОЛ с профилактични прегледи (от 35.8 до 48.3%), от които 6 % са ходили редовно, 65% са ходили нередовно, а 29% нямат нито един

преглед през проучвания осемгодишен период. Установява се, че при редовно явяващите се на профилактичен преглед преобладават диспансеризирани лица (75%) на възраст над 60 - 65 г., които посещават личните си лекари по повод хронични заболявания с диагностицирани заболявания, вместо на здрави и здравно застрашени лица. Това значимо ограничава здравните ползи за обществото от прилагането на първична и вторична профилактика. Установява се недостатъчна информираност и неудовлетвореност на ЗЗОЛ за задължителните профилактични прегледи - 48% от анкетираниите не знаят какви дейности са включени, а 39 % считат, че те са формални. Съществен принос са изследванията на докторантката във връзка с определяне индекс на потребление на здравни от трите групи, според честотата на извършените профилактични прегледи. Установено е, че редовно ходещите на профилактичен преглед са по-големи консуматори на извънболнична и болнична помощ. ЗЗОЛ, които нямат профилактика се явяват ниски консуматори на здравни услуги, но при хоспитализация имат по-висок среден разход за болнично лечение. За установените тревожни резултати - неадекватни практики за обхват на подлежащите лица над 18-годишна възраст, липса на мотивация на общопрактикуващите лекари за дефиниране на рискови групи, липса на мотивация на лицата да участват в профилактичните прегледи и други са отправени обосновани препоръки към заинтересованите институции за дефиниране на правила и за предприемане на инициативи за подобряване обхвата и ефективността на профилактичните прегледи.

4. Оценка на приносите

Напълно съм съгласна с приносите на дисертационния труд посочени от авторката.

5. Бележки и препоръки към дисертационния труд

В дисертационният труд не се открояват критични слабости. Обосноваването от докторантката резултати и препоръки ще бъдат много полезни както за теоретични и практически решения и мерки на институциите у нас, така и за определяне на приоритетите на здравната политика в областта на здравеопазването. Препоръчвам да се представят в монография.

6. Заключение. Дисертационният труд на д-р Пенка Стефанова Костадинова представлява задълбочено комплексно научно проучване на актуален проблем на общественото здраве и здравната система у нас. Тя прилага новаторски подходи и методи в изследователската практика, компетентно анализира и обсъжда резултатите, синтезира богатата информация в осем съществени изводи и прави препоръки по отношение на здравната политика и практика. Считам, че е реализирана научно-

теоретична и научно-приложна разработка с обосновани научни доказателства за нуждите на общественото здраве, която напълно покрива изискванията за присъждане на научна степен „доктор”. Препоръчвам убедено на научното жури да присъди научната степен „Доктор” на д-р Пенка Стефанова Костадинова.

16.08.2017 г.

Член на научно жури:
проф. Петкана Ангелова Христова, дм